
HESZLER András

Beszámoló a svéd felsőoktatási rendszerről

A 2018/19-es tanév második félévét az Erasmus+ programnak köszönhetően Svédországban, a Kungliga Tekniska Höskolan (KTH Royal Institute of Technology in Stockholm, röviden csak KTH) tölthettem. Ennek keretében lehetőségem nyílt betekintést nyernem a svéd felsőoktatási rendszerbe. A jelen beszámolót a saját illetve a velem együtt tanuló hallgatók tapasztalatai alapján írom.

Nem csak az Erasmus részképzésre igaz, hanem általánosságban a teljes svéd felsőoktatásra (bár elsősorban a mesterképzésekre), hogy rendkívül nemzetközi. A KTH hallgatóinak közel a fele nem svéd állampolgár, ennek oka az angol nyelvű képzéseken kívül egyrészt az Egyetem nemzetközi híre, másrészt hogy az Európai Unió polgárai számára ingyenes az oktatás, valamint az Európán kívülről érkező hallgatók is részesülhetnek ösztöndíjban. Véleményem szerint (legalább részben) ennek a hatása a nagymértékű rugalmasság, a különböző háttérrel érkező hallgatókkal szembeni elfogadás, tanuló-centrikusság.

Egyik technikai különbség a Magyarországi oktatással szemben, hogy a KTH-n a félévek 2 „periódusra” (period) vannak osztva, félig-meddig negyedévek vannak. A legtöbb tantárgy sokkal magasabb kreditértékű, mint itthon, általánosságban 6 vagy 7,5 elvéve van néhány 3 kredites tantárgy, valamint ezek a tárgyak is legtöbb esetben egy negyedévig tartanak, vagyis párhuzamosan a hallgatóknak csak 2-3 tárggyal kell foglalkozniuk egy 30 kredites szemeszterben. Személy szerint ezt sokkal hatékonyabbnak éreztem, mint az itthon megszokott rendszert, ahol nem ritkán párhuzamosan 10 tantárggyal kellett foglalkoznom. A tantárgyak során nagy hangsúlyt fektetnek a különböző csoportos projektfeladatokra, ahol külön figyelnek a csoportok inhomogenitására, úgy tartják, hogy a változatosabb személyek együttműködéséből jobb eredmények születnek, illetve ezáltal a végzett hallgatók már nyugodt lelkiismerettel írhatják az önéletrajzukba, hogy jól tudnak csoportban dolgozni.

A projektfeladatokkal párhuzamosan nagy szerepet kap az oktatásnál az önálló, kritikus gondolkodásra való nevelés, véleményem szerint a tantárgyak nem feltétlenül bizonyos ismeretek, módszerek, információk megismertetését szolgálta, hanem inkább egy gondolkodásmódot igyekeztek átadni, valamint annak a lehetőségét, hogy önállóan elmélyedhessünk a témákban. Ehhez sok szakirodalmat is a rendelkezésünkre bocsátottak, amelyek átolvasására valóban volt kapacitásunk, köszönhetően a relatív kevés tárgynak, amellyel egyszerre foglalkoznunk kellett. Szinte minden tárgyból vannak házi feladatok is, azonban ezeket gyakran nem csak be kellett adni, hanem valamilyen módon prezentálni is kellett. Ha jól sejtem ez egyrészt célozta a prezentációs készségek fejlesztését is, valamint ellenőrizte, hogy valóban az illető készítette el a feladatot. Nagyobb lélegzetvételű számonkérésekre, vizsgákra a periódusok végén került sor, ezeket általában egy alkalommal lehetett megismételni a félév végén. Ez az itthonihoz képest kevesebb pótlási lehetőség, azonban ez tapasztalataim szerint nagyfokú rugalmassággal és jóindulattal egészült ki. Hallottam, hogy egy hallgatónak egyedül megtartották egy tantárgy összes laborfoglalkozását, mert nem tudott részt venni az eredeti alkalmakon, illetve egy alkalommal, amikor egy prezentáció idején lebetegedtem, számomra is biztosítottak külön alkalmat.

Nem az oktatási rendszer leírásának része, de műszaki képzések esetén mégis elengedhetetlenül hozzátartozik a hatalmas különbség a források területén. Ennek oka egyrészt egyértelműen az ország gazdagsága és politikai prioritásai, azonban ahogy észrevettem a nagyobb cégek (mint például a Scania) rendkívül fontosnak tartja az oktatás támogatását, amennyire beleláthattam, szorosabb is a kapcsolat a KTH-val, mint azt Magyarországon megszokhattam (különböző projektek támogatásán túl – melyben én is részt vettem – támogatják a campus építését, illetve tanórákat is tartanak).

Véleményem szerint azonban egy nagy hátránnyal rendelkeznek a Magyarországgal szemben az oktatás lehetőségei kapcsán, ez pedig a különböző hallgatói öntevékeny kezdeményezések. Míg a Műegyetemen egy hallgató rengeteg különböző csoporthoz csatlakozhat, mint például

versenycsapatokhoz, vagy tematikus öntevékeny körökhöz, ahol az egyetemen tanultakat kiegészítheti, elmélyítheti az érdeklődési körének megfelelően vele egykorú, hasonló érdeklődésű hallgatók körében, a KTH-n a diákszervezetek szinte kizárólag rendezvényszervezéssel foglalkoztak. A szakmaibb közösségek (különböző versenycsapatok itt is vannak) sokkal inkább zártabbak, nehezebb csatlakozni, illetve sokkal kevesebb hallgató is érzi az igényét az ilyen szervezetekhez való csatlakozáshoz. Több startup is található a KTH-n, ezek azonban szintén kissé komolyabb szervezetek, ami a szárnypróbálgató hallgatók nem igazán csatlakoznak. Úgy látom, hogy az ilyen szervezetekben rendkívül sokat fejlődhetnek hozzá a hallgatók egymástól, illetve teljes szabadsággal foglalkozhatnak azzal, ami a leginkább motiválja őket, nem utolsósorban pedig hasznos szakmai kapcsolatokat is kialakíthatnak, így az oktatási rendszer elengedhetetlen részének tartom. Bár kiforrott rendszerrel kint nem találkoztam, láttam rá szándékot, hogy oktatói segítséggel és vállalati támogatásokkal elindítsanak ilyen hallgatói közösségeket, az elkövetkezendő években lehetséges, hogy e területen is fejlődni fognak.

További pozitívum a Magyarországi felsőoktatási rendszer mellett a szociálisan rászoruló hallgatók támogatása. Több kutatás is készült az itthoni ösztöndíjrendszerről, mennyire teszi lehetővé a rászoruló hallgatók számára a felsőoktatási tanulmányok végezését, illetve mennyire „ösztönzi” a hallgatókat a tanulmányaik minél jobb teljesítésére. Ezekre, illetve személyes tapasztalataimra hagyatkozva írom az alábbiakat.

Bár itthon sem nevezném tökéletesnek a rendszert, mégis úgy látom, hogy a rosszabb helyzetű hallgatók könnyebben tudnak becsatlakozni a felsőoktatásba, mint külföldön. Bár a kollégiumi férőhelyek száma nem fedezi az igényeket, a leginkább rászoruló, vagy jól tanuló hallgatók be tudnak kerülni, így pedig az albérltetárak töredékéért tudnak szállást kapni, legtöbbször az egyetemhez közel, ráadásul így csatlakozhatnak egy olyan közeghez, ami segíti a szakmai fejlődésüket is. A KTH-n az ERASMUS hallgatók többsége kapott szállást, azonban ez a teljes idejű képzésben résztvevőkre már korántsem igaz, valamint a kollégiumi szobák ára sem nevezhető különösen kedvezményesnek (én az egyetemi campuson laktam egy kifejezetten modern lakásban, amit egy személlyel osztottam meg, így került 5200 svéd koronába, kb. 160.000 forintba). A svéd állampolgárok, illetve azon hallgatók, akik adóztak Svédországban, kapnak egy kisebb ösztöndíjat, amely a kiadásainak egy kisebb részét fedezi, azonban ezen kívül más ösztöndíjról nem hallottam. Itthon is viszonylag alacsonyak az ösztöndíjak, azonban többféle ösztöndíj is elérhető, a legjobb hallgatók ezeket kombinálva már tudják fedezni a megélhetésüket, valamint a szociálisan rászoruló hallgatók is elérhetnek akkora támogatást, amely már elérhetővé teszi számunkra a felsőoktatási tanulmányok elvégzését.

Összességében rendkívül tanulságos volt a KTH-n eltöltött fél év, úgy látom, hogy érdemes lenne megfontolni, hogy a külföldön bevált módszerek, hozzáállás mennyiben vehető át és alkalmazható az itthoni felsőoktatási rendszeren. Számomra kifejezetten inspiráló volt a külföldön tapasztaltak, lehetséges, hogy tanulmányaimat is folytatom majd az intézményben.